

Un anunci qualsevol

COCA DEL PERÚ
(*Erythroxylon coca*)
de José Cano.

Privilegi exclusiu.
El més higiènic i superior dels licors.

Aquest licor, per la manera especial com es prepara, aplega les propietats de la cocció, de l'extracte i de la tintura de coca, i els avantatja perquè és molt grat al paladar i el suporten admirablement els estòmacs més dèbils.

Se'n recomana l'ús als individus que pateixin debilitat digestiva, dispepsia (digestió difícil), gastràlgia (mal d'estómac).

L'aconsellem molt especialment en els casos de debilitat deguda a pèrdues sanguínies i al tifus, en l'escorbut, histerisme, hipocondria i en les afeccions mentals de caràcter depressiu; en una paraula, per a totes les malalties en què es trobi indicada l'administració de ferro, la quinina i els seus preparats, atès que en millora els efectes, per la manera com és tolerat aquest licor, fins i tot en els individus molt debilitats.

Referències de la coca

Són dignes d'ésser conegudes, perquè majoritàriament són inspirades per l'experimentació directa o per l'observació d'allò que succeeix als indis, que tenen el costum de mastegar-ne les fulles abans de posar-se a treballar, durant un viatge feixuc i en més diverses circumstàncies.

El Dr. Tomàs Morcao, que sovint ha fet el mateix ús de la coca, refereix haver sentit una forta excitació física i intel·lectual, que li ha estat molt útil sempre que s'ha hagut de dedicar a feines perllongades durant la nit.

El professor Mantegazza, després d'haver pres altes dosis de coca, diu que sota la seva influència ha pogut estar 48 hores sense prendre cap aliment i sense sentir, no obstant això, la menor debilitat.

La Gaceta les los Hospitales, de València, núm. 40, diu:

“A les infermeries de l'hospital d'aquesta ciutat assagem el licor de coca del Perú que ha preparat el modest industrial José Cano. L'elaboració acurada i les condicions eupèptiques d'aquest licor mostren, fins ara, els bons efectes que se n'han obtingut després d'haver-lo administrat en els casos d'indicació d'aquella substància medicinal.”

Fàbrica de licors i anisats.
Destil·lació especial – classes extres.
F. Palucie – València.
Representant i dipositari a Alcoi:
Pedro Sánchez.

(Traducció d'un anunci publicat en un mitjà alcoià el 1886)

un foc subtil per tot el cos”, en va dir, per exemple, Anatole France), que ell després editava de manera exquisida als seus cèlebres *Àlbums Mariani*.

El papa de Roma, Lleó XIII, va quedar tan entusiasmat d'aquest estimulants, que no tan sols va atorgar a Angelo Mariani una medalla d'or “en reconeixement

del vi, sinó que va prestar la seva imatge per als anuncis publicitaris: deia el papa que la beguda li servia per al seu “ascètic retir”. Un got de vi Mariani, apunta Francesc Pascual, “podia contenir entre 35 mg i 70 mg de cocaïna, igual que una ratlla actual”.

La pressió del grup és un dels factors que més influeixen els joves a l'hora de començar a consumir cocaïna.

Il·legal i popular

Es troba amb relativa facilitat als carrers de les nostres ciutats. La cocaïna és un dels productes il·legals que més diners mou al món. L'extensió del seu consum a totes les capes socials l'ha convertida en un producte ‘popular’.

Li va durar relativament poc, la festa, a la cocaïna. L'alcaloide de la planta de coca que Albert Niemann havia sintetitzat, que Freud va prendre durant deu anys i del qual va fer defensa escrita, que es venia amb normalitat a les farmàcies fins ben entrat el segle XX (a començament dels anys 40 encara es podia adquirir, amb la preceptiva recepta mèdica, per 12 pessetes i mitja), que Conan Doyle associava amb normalitat a l'inefable Sherlock Holmes i que se'n feia publicitat com a reconstituent associat a tota mena de productes, va emprendre el camí del desprestigi públic i la il·legalització a mesura que se'n van anar sabent els efectes addictius.

Als EUA la van il·legalitzar el 1914, al cap de quatre anys que el president de torn, William Howard Talf, hagués declarat que la cocaïna representava el problema de drogodependències més gran que havien tingut mai els nord-americans. I, per bé que en aquelles primeres i convulses dècades de segle encara es trobaven usos *legals* per al consum (aportar *energia extra* als soldats, posem per cas), el cercle de

la permissivitat es va anar tancant al seu voltant.

Aristòcrates, prostitutes i 'yuppies'. Actualment és la reina de les drogues il·legals. Una de les més consumides, la que mou més diners. Abans d'assolir l'actual hegemonia al món occidental, però, la cocaïna va passar per etapes d'ús prou més restringit: de les capes socials altes (aristòcrates o burgesos quedaven en aquest cas agermanats per l'afany de modernitat i el toc de frivolitat que s'associava a aquesta pols blanca) a la bohèmia artística o les prostitutes esquelètiques, el consum de cocaïna, ja fos inhalada (*esnifada*) o per via subcutània, es va mantenir estable, durant anys, en àmbits tancats. Les prohibicions cada vegada més esteses, a més, la van convertir en producte difícil d'aconseguir i de preu no assequible per a la majoria: més enllà de les classes altes, la resta de potencials consumidors de l'estimulant van passar, durant un temps (fins que també se'n van saber els efectes negatius), a les amfetamines.

Segui com sigui, el fil del consum de cocaïna, per bé que restringit a cercles adinerats, no es va tallar. I va tornar a fer acte d'expansió de presència a partir, sobretot, dels anys 80.

La carta de presentació va ser dissociar-se de la substància que fins aleshores havia tingut la paella de la drogodependència pel mànec: l'heroïna. Si l'una creava addicció aferrissada, l'altra, suposadament, no enganxava. Si l'una va acabar indissolublement lligada a marginalitat i mort, l'altra es venia amb una aura de luxe i somriures: era (és?) la droga del *glamour*, de la gent rica i famosa, dels joves executius agressius que volien que els creixessin aletes de tauró per viure de pressa i triomfar encara més ràpidament. En descripció de l'especialista Antonio Escotado, va anar prenent "connotacions de droga selecta i a la moda, per a triomfadors o aspirants a aquest estatus".

Causa i efectes. La cocaïna és un dels estimulants naturals del sistema nerviós central més potents que es coneixen. De color blanc i gust amargant, és un compost cristal·lí ($C_{17}H_{21}NO_4$) soluble a l'aigua que reacciona amb els àcids tot formant sals. Es presenta normalment en pols, en forma de clorhidrat de cocaïna. En obstaculitzar el procés de reabsorció de dopamina, manté les vies nervioses afectades en estat d'excitació.

Entre un dos minuts i cinc després d'haver-ne pres (o immediatament, si s'administra per via intravenosa), el consumidor obté una sensació agradable, anestèsica (perquè bloca la transmissió nerviosa) i estimulants, que dura cosa de mitja hora: se li dilaten les pupil·les, augmenta la pressió sanguínia, el ritme respiratori i la temperatura corporal, té sensació d'eufòria i de reducció de la fatiga.

Entre els efectes hi ha l'insomni i la irritabilitat, la desaparició de la gana, el debilitament de la lucidesa i del sentit autocrític i paranoia transitoria. Tal com explica Antonio Escotado en relatar la història general de les drogues, la sensació de tornar-se més comunicatiu o audaç que proporciona aquesta substància pot donar pas, en cas d'excitar massa el sistema nerviós, a "calor i sudoració

El mes de març passat, els treballadors d'una planta de processament de Magúncia (Alemanya) van descobrir per casualitat 200 kg de cocaïna en un contenidor procedent d'Anvers (Flandes).

sobtada, gran sequedat de boca, sensacions d'engarrotament muscular, carrisqueig involuntari de les dents, verborrea, fuga d'idees i irritabilitat difusa”.

L'any 1933, el doctor Henry Claude ja havia descrit les conseqüències de la intoxicació per cocaïna: “La intoxicació aguda pot comportar trastorns cardíoc-respiratoris que poden causar la mort sobtada. Els símptomes principals consisteixen en refredaments, síncope, taquicàrdia, angoixes precordials, dispnea, avidesa per l'aire i ansietat, nàusees i vòmits; trastorns nerviosos i mentals, cosa que pot dur el subjecte a estats de resolució muscular i col·lapse, bo i presentant fenòmens d'excitació psicomotora amb

sacsejades musculars.” Escototado, ja més prop de l'actualitat, fa també una detallada síntesi de les conseqüències de “l'ús regular de dosis altes” de cocaïna: “Origina pèrdua de pes, inestabilitat emocional, debilitat, inapetència, impotència, insomni, deliri persecutori i –a partir d'un cert punt– al·lucinacions terrífiques, amb temes recorrents com ara insectes que circulen sota la pell.” La mort causada per aquesta substància “es produeix per aturada del cor, normalment de manera ràpida. Primer hi ha un període d'hiperestimulació, amb augment de pressió, pols accelerat, convulsions i un procés en què la pell es torna moradenc; després ve el període de subestimulació, amb

paràlisi muscular, pèrdua de reflexos i consciència, dificultats respiratòries i col·lapse cardíac”.

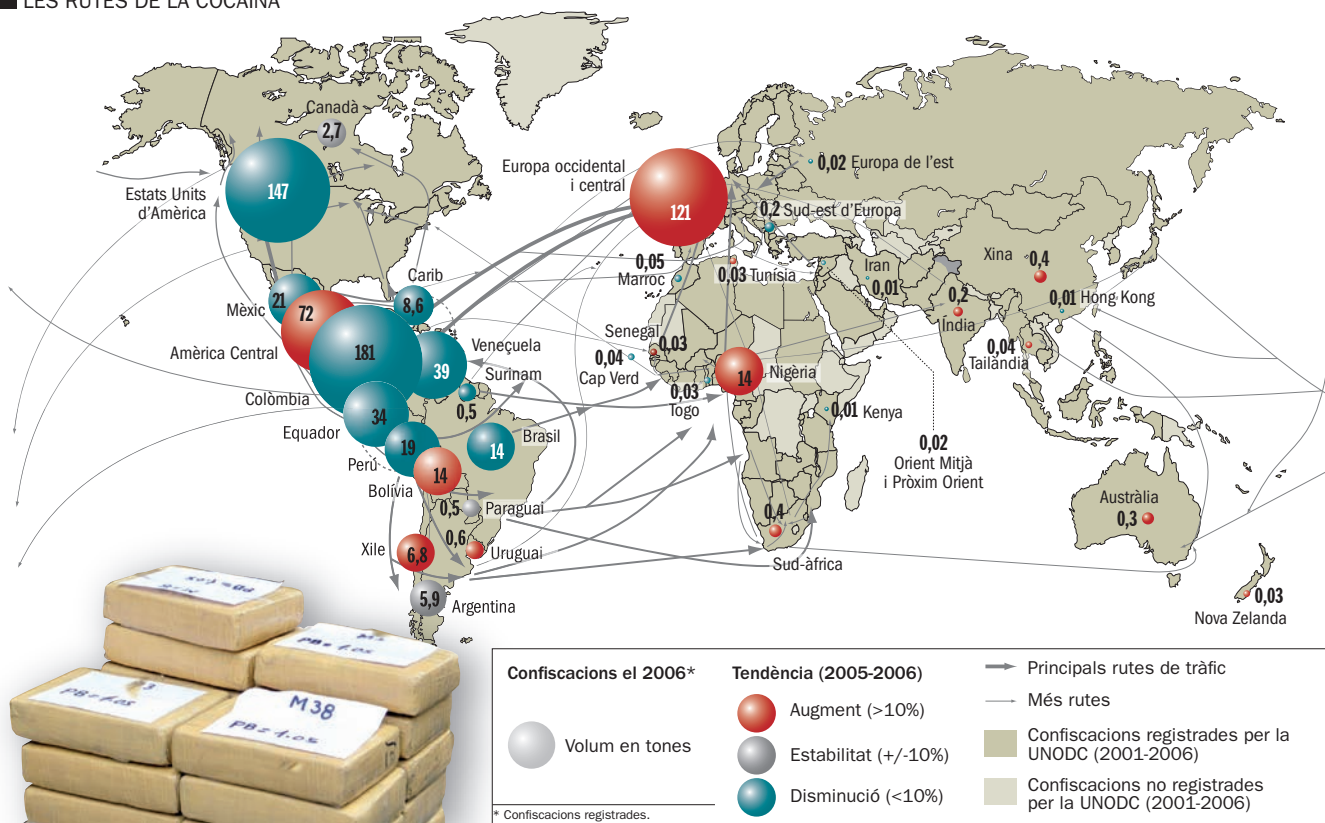
Extensió. Arriba per terra, mar i aire, en un dels negocis que més diners mou al món. És, de fet, la droga il·legal de més tràfic, després de l'herba i la resina del cànnabis. Des de les regions andines on es cultiva i creix l'arbrust fins als carrers i les places i les discoteques i les cases i etcètera d'Europa i els EUA, la fulla de coca pateix la transformació que la converteix en la mica de pols blanca que, convenientment adulterada (amb lactosa o amfetamines o talc o què convingui), prendrà el nom que li doni la moda, la zona o l'argot (coca, *farlopa*, *perico*, *sniper*...) i l'allunyarà definitivament del seu origen de lenta masticació per inserir-la en un altre ritual, més accelerat però amb idèntica connotació social.

Segons l'informe que anualment emet l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies (OEDT), l'estimació que va fer l'Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte (UNODC) quant a producció potencial d'hydroclorur de cocaïna l'any 2007 era de 994 tones, “de les quals el 61% corresponia a Colòmbia, el 29% al Perú i el 10% a Bolívia”. Els principals mercats de consum són els EUA i Europa, on el producte s'introdueix sobretot via Brasil, Equador o Veneçuela, per bé que els darrers anys s'ha detectat també l'entrada a la ruta de la coca d'estats de l'Àfrica occidental, que actuen com un centre de trànsit, emmagatzemament i reembalatge. Tal com especifica l'informe de l'OEDT, “la cocaïna procedent de l'Àfrica occidental s'introdueix a Europa principalment per via marítima, amb grans trameses transportades per naus de pesca fins als llocs de descàrrega, principalment a la costa del nord de Portugal i a Galícia”. De fet, tant si arriba de l'Àfrica com si ve d'Amèrica, la península Ibèrica és el principal punt d'entrada de cocaïna al vell continent.

Actualment, entre les il·legals, és la droga més consumida, després del cànnabis: es considera que el 3,6% dels adults europeus (entre 15 anys i 64) n'han pres, com a mínim, un cop

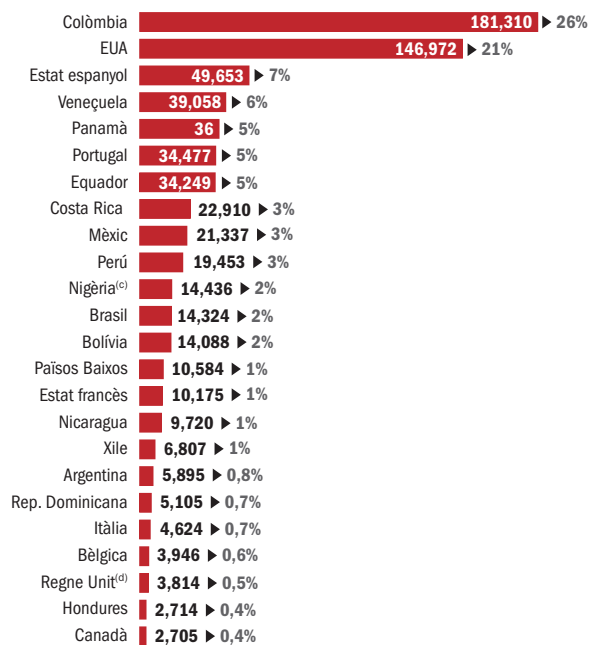
Les xifres del tràfic

LES RUTES DE LA COCAÏNA

RÀNKING MUNDIAL DE CONFISCACIONS

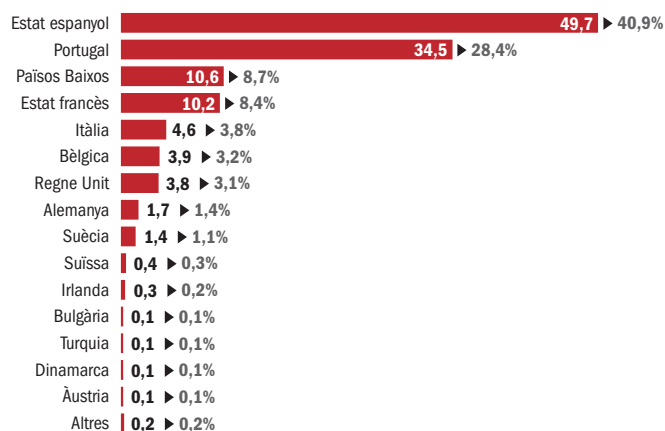
Confiscacions de cocaïna^(a) en el total mundial i kg equivalents^(b) el 2006

(a) Inclou clorhidrat de cocaïna, cocaïna base, crack i més menes de cocaïna.
(b) Confiscació registrada.
(c) Substància de puresa desconeguda.
(d) Dades de l'any 2005 només a Anglaterra i País de Gal·les.

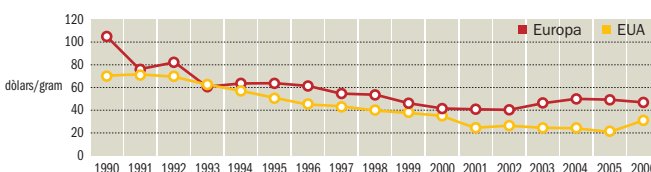
RÀNKING EUROPEU

Confiscacions de cocaïna (tones) a Europa el 2006

PREUS

Preus de la cocaïna a l'engròs a Europa i als EUA (dòlars/gram)

a la vida: dotze milions de persones (per estats, es destaquen com a usuaris la Gran Bretanya, l'estat espanyol i, en menor mesura, Itàlia, Dinamarca i Irlanda). Els càlculs dels experts també estimen que la prevalença de consum de cocaïna el darrer any per al grup d'edat comprès entre 15 anys i 24 anys és del 2,6%, cosa que significa que 2 milions d'europaus d'aquesta franja d'edat n'han pres durant el darrer any.

Models de consum. El preu no ha parat de baixar, els darrers deu anys. I el seu ús no ha parat de créixer. Ja no som als temps que la cocaïna quedava restringida a les festes de l'autoanomenada *jet set*: l'actual consumidor de cocaïna pot pertànyer a una àmplia obertura de compàs social, "des d'alguns dels membres més privilegiats de la societat fins als més marginats",

recorda l'OEDT. No hi ha, per tant, un perfil únic per al consumidor, ni un comportament únic (les pautes de consum van des de l'espòradic i recreatiu fins al compulsiu i dependent) ni una única forma per al producte ni una única via d'administració.

Tot i que té un perfil molt ampli quant als seus consumidors (tan ampli, de fet, que pràcticament no hi ha perfil), els experts en distingeixen, a grans trets, dos grups principals: el primer, que la sol prendre inhalada, sol estar "integrat socialment i presenta condicions d'allotjament i treball estables", descriu l'OEDT; el segon "constitueix un col·lectiu més marginat de pacients que normalment fuma o s'injecta la cocaïna i, amb menor freqüència, afirma consumir o bé crack o bé la combinació de cocaïna i heroïna".

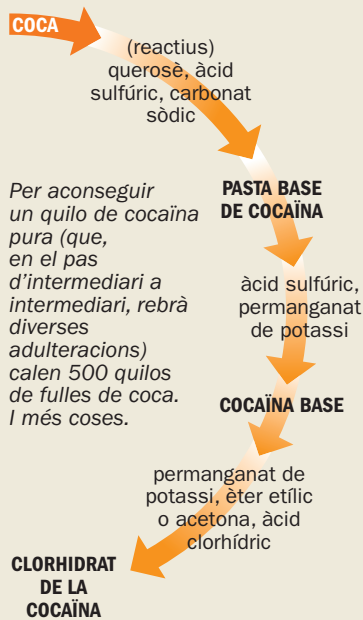
Ara bé, més enllà dels ambients

marginals, l'extensió de la cocaïna a Europa durant la segona meitat dels anys 90 va anar associada a la seva relació amb els entorns recreatius. I amb l'alcohol: la combinació de totes dues substàncies és molt habitual. En descripció d'Antonio Escotado, "per moltes experiències de primera mà, entenc que és el fàrmac més difícil de dosificar; quantitats petites faran sentir que és accessible una eufòria superior augmentant-ne el consum, i quantitats grans provocaran un incòmoda sensació de rigidesa (el *pal*) que demana emprar molt d'alcohol o uns altres apaivagadors". De fet, continua Escotado, l'alcohol, que actua com a depressor del sistema nerviós, "farà que pugui administrar-se més cocaïna, la qual exigeix més sedació, i finalment l'usuari acabarà pidolant mers somnífers".

Sigui com sigui, un estudi encarregat el 2006 per la Comissió Europea i realitzat a nou ciutats diferents (Atenes, Berlín, Brno, Lisboa, Liubiana, Liverpool, Venècia, Viena i... Palma) en joves entre 15 anys i 30 que solien "sortir de nits per locals nocturns" constataven allò que una passejada per l'oci de nit ja podia fer intuir: "el 29% dels enquestats afirmava haver consumit la droga almenys una vegada i gairebé el 4% declarava consumir cocaïna un cop la setmana o fins i tot més en algun moment". Val a dir que aquest consum associat a l'oci també fa que tingui unes taxes altes d'abandonament.

De tota manera, i pel que fa al control, la disminució o (posats a dir-ne de grosses) l'eliminació d'un tràfic internacional que alimenta càrtels mafiosos per tot el món, ja fa temps que les veus s'encaren més cap als mercats consumidors (bàsicament els EUA i Europa) que no pas a la persecució en origen (i a la criminalització d'una planta que, d'una altra banda, viu arrelada a la cultura de la seva terra natal). Al capdavall, tal com recordava recentment Manuel Sanchis Fortea, cap de la unitat de desintoxicació de l'Hospital Psiquiàtric de Bétera, "sense voler minimitzar les estratègies de lluita contra el narcotràfic, els esforços realitzats en aquest àmbit no han de superar mai els que es realitzen en la reducció de la demanda".

Les formes

■ **El clorhidrat de cocaïna**, en forma de pols blanca i soluble a l'aigua, es pot consumir per inhalació nasal (té efecte anestèsic i vasoconstrictor de les mucoses, amb una ràpida absorció a través de la naso-faringe; no s'ha d'oblidar que, en cas d'ús extens i continuat, pot causar úlceres i perforacions del septe nasal) o per via intravenosa (en aquest cas produeix molta dependència física).

■ **La cocaïna base** (anomenada també *basuca*, *suzuki* o *suko*), producte col·lateral en el procés de fabricació de la cocaïna, molt tòxic, que pot causar saturnisme (intoxicació aguda o crònica per plom).

■ **El crack** és l'alcaloide de la cocaïna en la forma base. S'obté desplaçant, amb bicarbonat de sodi o amoníac,

l'àcid clorhídric de la molècula del clorhidrat de cocaïna. Té un aspecte de porcellana que, triturat, recorda les escates de sabó. S'empra per mitjà de la inhalació del fum que emet en escalfar-lo (en l'operació se senten una mena de cruixits o *crackling*, en anglès, i d'aquí en ve el nom). Va aparèixer a mitjan anys 80, als EUA, i pel baix cost, va esdevenir un producte molt emprat entre el jovent. És extremament addictiu i té efectes mèdics molt més greus que no la cocaïna.